Պիրինճի Սէնի 1864.
Ն՝ 95.

ՎԱՐԱԳԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՇՈՒՄԸ ԻՐԹԷՍԻ • ՅՈՒԼԻՍ 18.
Ն՝ 10

Ղաղէթամըզ հաֆթատա պիր տէֆա օրարագ, Ճիւմա իրթէսի կիւնէրի նէշր օրունուր։

Ալթը այլըզը բէշնան 60 ղուրուշ տուր։

Պիր նիւսխէսի 3 ղուրուշ տուր։

Միւշթերիսէն հիչ պիր եէր իչին, հիչ պիր փարա բօրթա փարասը մանթըսը օրունմազ։

—o—

Միւշթերի եաղըմայա իսթէք իտէն ղանթար, եա Վէզիր խանընտա 17 նիւմէրօրս թաղխանէմիզէ, վէ եախօտ Վարագը խանընտա իւսթ գաթատա 1 նիւմէրօրս օտատա քէնտի ատամըմըզա, արզուլէրինի պէյանէ հիմմէթ իլլէմէլի տիրլէր։

Ղաղէթամըզա տախի իրսալ օրունան մէքթուպլարըն իւսթլէրի, եա քէնտիմիզէ վէ եատա միւէղզիմիզ պուլունան Պ. Միրիճան Յօղրամաճեանա խիթաղէն եաղըմալը արը։

Իլանաթըն պիր սաթրը իլք տէֆա իչին, ղուրուշ	3
Իքինճի տէֆա իչին	2
Իւչիւնճիւ տէֆա իչին	1

Ուզուն պահալար իչին այրըճա բազարլըգ օրունուր։

—o—

ՄԷՄՈՒՐԻՆ

ԻԶՄԻՐ · Տիգրան Աղա Գարագաշեան։
ԻԶՄԻՏ · Մ. Յակոբ Աղա Նազարէթեան։
ՊՐՈՒՍԱ · Թէոփիլէ Աղա Գալիօնեան։
ԷՏԻՐՆԷ · Թորոս Աղա Յովհաննէսեան։
ԹՐԱՊԶՈՒՆ · Վարդան Աղա Խաչեան։
ԳԱՑՍԷՐԻՅԷ · Գէորգ Աղա Պըլըճճեան։
ՀԱԼԷՊ · Յովհաննէս Աղա Քիւրքճեանօֆ։
ԱՏԱՆԱ · Հաճի Յակոբ Աղա Ուրֆալըեան։
ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ · Խաչիկ աղա Սինանեան
ԹԷՐՍՈՒՍ · Գրիգոր Աղա Մէլքոնեան։
ԹՈՓԱՏ · Հաճի Աւետիս Աղա Արսլանեան։
ԵՕԶՂԱՏ · Գասպար Աղա Տէր Յովհաննէսեան։
ԱՄԱՍԻԱ · Բարսեղ Աղա Կիւմիւշեան։
ԱՓԻՍՕՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ · Հաճի Մկրտիչ աղա Թօքատեան։
ՄԱՐԱՇ · Հաճի Տէվլէթ աղա Զորպաճիեան։
ԹԷՔԻՐՏԱՂ · Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ՐՈՒՍՃՈՒԿ · Վէ ՇՈՒՄՆՈՒ · Յակոբ աղա Գազանճեան։
ԱՆԹԱՊ · Նիկողայոս աղա Նազարէթեան։
ԻՍԿԷՆՏԷՐԻՅԷ Յովհաննէս աղա Քէշկէքեան։
ՍԱՄՍՕՆ · Յովհան աղա Գօյուճեան։
ՍՈՒՆԿՈՒՐԼՈՒ · Սարգիս աղա Նուրբուեան։

Ղաղէթամըզ հէր նէ գատար պու կիւն տախի եարըմ ըզդարըլաճագ իտիյէտէ, կէչէն հաֆթաքի պօրճումուզուն էտա օրունմուշ օլմասը նիյէթիյլէ, թէքմիլ ըզդարըլմասը-նա չալըշըլմըշ տըր։

ԱՋԳԱՅԻՆ

Տիւնքի կիւն 75 նէֆէր գատար երեսիոլան հազըր օլտուղու հալտէ, Գալաթատա Ս. Լուսաւորիչ քիլիսէսի տէրունինտէ Ընդհանուր Ժողով, սաաթ 6 տա թէճէմմիւլ իթմիշ, վէ սաաթ 10 տա տաղըմըշ տըր։

Սրբազան պատրիարք Հայր հազրէթլէրինին տէրսլի վէ թէէսսիրլի պիր ատենախօսութիւնուլա, էվվէլա Հէր քէսին ինսաֆ ու մէրհամէթի տավէթ օրունտուգտան սօնրա, Հէր նէ գատար գիւան թագըմը իսթիֆա իսթիֆա իթմիշ իտի իսէտ, եէնիսի ինթիխապ օրունունճայա գատար, էվվէլքի գիւան ազալարընն մուվագգաթ սուրէթտէ թրաբէզա պաշընա պույուրմայա հիմմէթ իթմէլէրի, Նրեսիոխանլարըն Հէման քանֆէֆսի թարաֆընտան թէքլիֆ վէ րէճա օրունմուշ, վէ անէր տախի գապուլէ հիմմէթ պիրլէ, քէնտի քիւրսիլէրինէ օթուրմուշլար տըր. տիմք տիր քի Սերվիչէն էֆէնտի ատենապետ, Ռուսինեան էֆէնտի վէքիլի, Օտեան էֆէնտի ատենադպիր, վէ Ռափայէլեան էֆէնտի վէքիլի օրտուգլարը հալտէ մէճլիս քիւշատ օրունմուշ, վէ էվվէլա ատենագրութիւն օգունմուշ տուր։

Ատենագրութիւն իւզէրինտէ պազը մէրթէպէ միւճատէլէյէ սէպէպլիյէթ վէրիլմիշ իսէտ, Հէր քէսին պաշընճա նիյէթ վէ արզուսի, պիրան էվվէլ Ընդհանուր Ժողովուն գիւանըյա, Գաղաքական Ժողովուն ինթիխապը գազիյէսի օրտուղունտան, պաշգա հիչ պիր էյէ պագըլմագսըզըն, եարըմ սաաթ թաթիլ օրունտուգտան սօնրա գուրալար իսթէնիլմիշ, վէ անինտէ միֆէթթիշլէր թրաբէզալար պաշընա կէչէրէք, խիւլասա իթմիշլէր իսէտէ, Գիւան իչին քիմսէ էքսէրիյէթի մութալագա գալանամատըզընտան, վէ հիչ տէյիլ իսէ, Հէման օր կիւն գիւանըն թէշէքքիւլի արզու վէ միւրատ օրունտուղունտան, իքինճի տէֆա գուրա վէրիլմիշ, վէ Աղլօ էֆէնտի ատենապետ, Ռուսինեան էֆէնտի վէքիլի, Օտեան էֆէնտի ատենադպիր, վէ Ռափայէլեան էֆէնտի վէքիլի, ինթիխապ օրունմուշ, վէ Գաղաքական Ժողով իչին իսէ, թէզքէրէլէր վասրթասըյլա իքինճի տէֆա գուրա իսթէնիլմէսինէ գարար վէրիլտիկինտէն Հէր քէսին նիւզիւնտէ պիր հօշնուտլուգ էսէրի տէրքեար պուլունտուղու Հալտէ, քէնտի սէմթինէ կիթմիշ տիր։

Պիզ պու կիւնտէն եէնի Գիւանը, ճճիղանէ թէպրիք իյլէտիկիմիզ իլէ պէրապէր, շունու ըէճա իտէրիզ քի, Ընդհանուր Ժողով իչին, տախիլի պիր գանուն լաղմ իտուկինի ունութմասընլար. զիրա շիմտիյէ գատար ասլա գանունումուզ օրմատըզընտան, էն քիւչիւք շէյլէրտէ տախի, Հէմ նիզամընզլըգլար վուգուա կէլմէ քտէ տիր, վէ Հէմ տէ պօշա վագըթլար սարֆ օրունմագտա տըր, մէսէլա գուրալարըն նասըլ իսթէնիլմէսի, պիր նիզամ թահթընտա օրմատըզընտան, իւչ սէնէտէն պէրու, Հէման Հէր տէֆատա ազ չօգ կիւճլիւք չէքիլմիշ, վէ շէյլէ իտէլիմ, պէյլէ իտէլիմ տէնիլմէսինէ սէպէպիյէթի վէրիլմիշ տիր. վէ քէզալիք պիր գանունումուզուն օրմատըզընտան, պու տէֆա պիր թագըմ միւսաֆիրլէր մահզուն գըլընմըշլար տըր։

Շէյլէքի, շիմտիյէ գատար, խարիճտէն կէլէն, վէ ատապ ու էրքեանըյլա պիր թարաֆտա օթուրարագ, մէճլիսի սէյր իտէնլէրէ, հիչ պիր շէյ սէյլէնիլմէյիպ, միւսաատէ օրունմագտէ օրտուղու թագտիրտէ, պու տէֆա Հէր նասըլ իսէ, Սրբազան պատրիարք Հայր Հազրէթլէրի թարաֆընտան, տիշարը ըզդարըլմալարը էմր օրունմուշ տուր, ֆէգաթ պու ճիւմլէ իլէ տախի, պիր գաչ զաթլար հազըր պուլունապիլմիշլէր տիր։

Պիզճէ, Ընդհանուր ժողովտա սէյիրճիլէր օրմալը տըրլար, լաքին Հէր հալտէ պիր հուտուտ վէ պիր նիզամ թահթընտա օրմալը տըր, խուսուսիյլէ զազէթաճըլար իսթէտիքլէրի հալտէ, պուլունմայա մէզուն օրմալը-տըրլար։

Տիւնքի մէճլիստէ մէտհ ու սէնայէ, վէ շիւքրանիյէթէ շայան պիր գաչ շէյ միւշահէտէ օրունմուշ տուր. պիրինճի Սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինին էօյլէ սուսբուս օթուրմայրպ, քէնտի վաճիպէյի զիմմէթլէրինի իֆա իթմէլէրի, իքինճիսի, էվվէլքի Գաղաքական Ժողով ալալարը թարաֆընտան, Հագգլարընտա զուհուրա կէլմիշ օրան պազը մուամէլաթը զայրի մէմուլէ զըմընտա, հիչ պիր միւճատէլէյէ իրթիքեապ օրունմայրպ, քէմալ մէրթէպէ վէհանձնութիւնա ըիայէթ օրունմասը, իւչիւնճիւ, էքսէրիյէթ պուլունմասը շիւբհէլի իքէն, մէմուլտէն զիյատէ պուլունմասը, վէ տէօրտիւնճիւ, շիմտիյէ գատար օրտուղու միսիլու, թէհի վէ պազը մէրթէպէ զարազքեարանէ լագըրտըլար իլէ, պօշա վագրթ սարֆ օրունմայրպ, ճան ու տիլտէն, իշ կէօրմէյէ չալըշըլմասը։

Աշիքեար սէօյլէրիզ քի, տիւնքի կիւն իչին, պիզճէ պիզ, միւճատէլէ վէ մուարազատան պաշգա հիչ պիր շէյ կէօրիւլէմէյէճէք տիր զիւիւմիյլէ կիթմիշ իքէն, մէճլիսի մէզպուրճն շու իսլահը հալինի կէօրտիւկիւմիւզտէն, քէնտի միւլահազամըզտա ալտանմըշ օրտուղումուզու թանըյարագ, հէմ հայրէթտէ գալմըշըզ տըր, վէ հէմտէ մէմնուն ու մէսրուր օրմուշուզ տուր։

Նէ՞ իտի տիւնքի կէօրիւլէն ֆարգը սէպէպի։ Ալլահտան հէր քէսին գալպինէ պիր էսէրի թէրահի՞մմիւ իլգա օրունմուշ ուտու, պազը միւճատէլէյի սէվէր ազալը՞ մը էքսիք իտի, եօխսա ղազէթալարը թան ու սիթէվէրի՞մի թէէսիր իթմիշ իտի. հէր գանշիսի օրսա, միլլէթիմիզ լշէն պայիսի մէմնունիյէէթ օլաճագ պիր շէյ տիր, հէման Ալլահտան թէմէնէնի իթմէլիյիզ քի, հէր վագրթ շու զայրէթ վէ շու կիւզէլլիք կէօրիւլէպիլսին։

Տիւնքի իճրա օրունան թէտպիր, էկէր շամաթա եաբարլար տէյի լտիյսէ, շիմտիյէ գատար, հիչ պիր թէմաշակեան թարաֆընտան, հիչ պիր փիսիլթի տախի իշտիրմէմիշ տիր. եէր եօգ տէյի իտիյսէ, իքի եանտաքի քիլիսէլէր պօշ տուրույօրլար, վէ բէնճերէլէրինտէն, բահաթճա սէյր ու. իսթիմա իտէպիլէճէքլէրի պէ իշթիպահտը. վէ էկէր օրունան միւզաքէրաթ էսրար գալսըն տիշարը-յա չըգմասըն տէյի իսէ, Ընդհանուր ժողովտա էսրար գալաճագ պիր շէյ օրմատըզը շէյլէ տուրսուն, վէլէվ օրսա տախի, էօթէտէ եէտի սէքիզ նէֆէր իսրտմէթճիլէր վէ սայիրլէր, թապիաթիյլէ պուլունմագտէ օրտուգլարընտան, օնլարըն տախի, Մէճլիսի վալեատա օրտուղու կիպի, տիլսիզլէրտէն իպարէթ օրմասը իգթիզա իտէր, հալ պու քի թէքրարէն սէօյլէրիզ, Ընդհանուր ժողովուն էսրարէ տայիր պիր շէյի օրմատըգտան պաշգա, 140 քիլի իչինտէ էսրար սագլանըլմասը տախի պիպիմ իչին իհթիմալտէն տէյիլ տիր։

—Պունտան իքի մահ գատար մուգատտէմ, հէմշէհրիմիզտէն Տէր Մարտիրոս քահանայ, Վարչութիւն թարաֆընտան խասսէթէն վէ ըէսմէն Կէլիպօլույա կէօնտէրիլմիշ, օրանըն նիզամընզ սուրէթտէ, Թադէոս սրբազան մարիֆէթիյլէ թէշքիլ օրունմուշ օրան Թաղական խորհուրդու պօզուլմուշ, վէ Սահմանադրութիւնա մուվաֆրգ սուրէթտէ, ֆէգաթ խայլեճէ կիւճլիքլէր չէքիլէրէք, միմայիլէյհ Տէր Մարտիրոս հայրըն սայ ու հիմմէթիյլէ, Թաղական խորհուրդ ազալարը ինթիխապ օրունմուշ, վէ Գաղաքական Ժողով տախի, քէնտի մէմնունիյէթինի պէյան իթտիքտէն պաշգա, իճապ իտէն մէսարիֆաթը տախի հիմմէթ իթմիշ իտի։

Պիր Թաղական խորհուրդ թէշքիլ օրունտուգտան սօնրա, Թապիաթիյլէ, պիր Կոնդակ իլէ ըէսմէն Թաստիգ գըլընմալը տըր. Կէլիպօլու Թաղական խորհուրդու տախի, Սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինտէն, էօյլէ պիր Կոնդակը իսթիտա իտէր, վէ միւշարիլէյհ Հազրէթլէրի թարաֆընտան տախի, առաջնորդլարընա եազըլարագ, մէղբիւր Կոնդակըն կէօնտէրիլմէսինէ էմր օրունաճաղը պէյան օրունուր, վէ Թաղական խորհուրդտա, ալտըզը ըէսմի ճէվապ մուճիպլինճէ, Թադէոս Սրբազանըն Կոնդակընա միւնթաղը պուլունուր, հալ պու քի, Սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինին, Թադէոս Սրբազանըն խաթրընա, էհալինին հուգուգունու ֆէտա իթմէք իսթէտիկինտէ՞ն մի օրա, իհմալինտէ՞ն մի օրա, եօխսա հալեա վագրթ պուլամատըգլարընտա՞ն մը օրա, Թադէոս Սրբազանըն քէնտի թագրիրինէ նազարէն, մէղբիւր Կոնդակա տայիր քէնտիսինէ պիր շէյ եազըլմըշ օրմատըզընտան, մէղբիւր Թաղական խորհուրդ Կոնդակա պէբլէմէքտէ իքէն, էվվէլքի Թաղական խորհուրդ, Թադէոս Սրբազանա պիր մէքթուպ եազար, միւմայիլէյհին քէնտի մարիֆէթիյլէ իճրայէ կէլէն իշլէրին պօզուլմուշ օրտուղուն խապէր վէրիր, վէ միւմայիլէյհ ճէնապլէրի տախի, նիզամընզ Թաղական խորհուրդա շու աշաղտաքի տիրգաթէ շայան մէքթուպու եազար. վէ Կէլիպօլունուն զէվալը էհալիսի հինէ տիշէր պիր ուշղունսուզլուգ վէ իթթիֆագսըզլըգ բէնէսինէ։

Հարազատ օրինակ սիրելեաց մերոց սիրով ողջոյն օրունուր։

Յունիս 19 եազտըզընըզ պիր գթայ մէքթուպ պիզլէրէ վիսուլ պուլտու. օգուտուգտա ճիւմլէսի մանիւմմ օրտու, եազարսընընզ քի ալթը քիշի Թաղական ժողովքա իլլավէ օրուր իսէ՝ օն պիր քիշի օրուր, պիրտէ քահանայ օրուր օն իքի քիշի, պունտան պէօյլէ հէր քէշ իշինէ կիւճիւնէ մուքայէթ օլուր, չօք շէյտէ իլէրի վարմը՞ օրուր, Տէր Մարտիրոս քահանանըն օր թարաֆայ կէլիպ կիթմէսինտէն, պատրիարքարանտան պիր ճէվապ կէլմէտի, մէրսում քահանայ եափտըզըմըզ իշէ պէյէնմէմիշ, նէ չափուք աղնատը էյլիյի տօղրուլյու, վարսըն քայսէրէյի տօղրուլթսուն, պու Կէլիպօլունուն Թաղական եիւզիւնտէն հէր միլլէթին ղազէթասընա կիրտիք, Ֆրանսըզ փատիշահընա գատար. հաթթա Հինտիստանա մէմլէքի մահրուսէյէ պիլինտի. Կէլիպօլունուն Թաղականլըզը առաջնորդ ալթընը իւսթիւնէ կէթիրփ՝ եաան լագրտըլար իլէ. կէօյնիւմիւզի գըրտըլար հագգըզ եէրտէ, հէր նասըլ իսէ մատէմ պարըշ օրմաք իչին մանթըսը իտէյօրսունուզ, պիզլէրտէ եազտըզընըզը գապուլ իտէրէք նասպ էֆէնտիք Ցանկազ Մ. Սարգիս, Ալէքսանդր Յարութիւն, Հոգաբարձու Մ. Յարութիւն, Գաբամաճեան Յակոբճան, Վարդանեան Մ. պօղոս. Թէրզի Թագւոր օրտու ինպիր, պիրտէ քահանայ օն իքի. կէօրէյիմ սիզլէրի պունտան պէօյլէ մուհապէթ իտին. իլլա դպրատունա մուքայէթ օլուն. վարժապետ մուգայէթ օլուն, չօճուգլար իլէրլէսին եազմաք օգուտմագ էօյրէնսինլէր. մէմուլ իտէրիմ քի՝ վարժապետ պէյէնիրսինիզ ըրզը վագարը եէրինտէ ատամ, մուհապէթ էտին, վարժապետ չօճուգ իլէրլէսին վէ

Սաղ օլասընըզ ճիւմլէնիզ։

1864 Յունիս 29 ի Թէքիրտաղ

ԹԱԹԷՈՍ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Թադէոս Սրբազանըն շու մէքթուպունտա, Տէր Մարտիրոս հայր ալէյհինտէ իթտիկի հագարէթ իշթէ օգունմագտա տըր, հալ պու քի, մէղբիւր հագարէթին, տէյիլ միմայիլէյհ քահանայա, իլլա Վարչութիւնա խիթապ սայրլաճաղը աշիքեար տըր, չիւնքի, մէրզում քէնտիլիյինտէն կիթմէյիպ, իլլա Վարչութիւն թարաֆընտան կիթմիշ, վէ Վարչութիւն տախի, իճրա իթտիկի մէմուրիյէթինի բէսէնտ իթմիշ տիր։

Հէլէ մէղբիւր մէքթուպուն սօնլարընտա, Թադէոս Սրբազան թարաֆընտան, չօճուգլարըն եազմագ օգուտմագ էօյրէնմէլէրի հագգընտա կէօսթէրտիքլէրի արզու վէ զայրէթ տիրգաթի ու թէճճիւպէ շայանտը, զիրա, Կէլիպօլու մէքթէպինին հալի, բէք տէհշէթամիշ վէ էսէֆէնկիպ պիր հէյլէթտէ պուլունմագտէ տիր. վէ Տէր Մարտիրոս հայր իսէ, օլ պատտէ զաթէն միգտարի քիֆայէ մալիւմաթ վէրմիշ, վէ շիմտիյէ գատար եէրիմիզ միւսաատէ իթմէտիկինտէն, նէշը օրունամայրպ գալմըշ իսէտէ, արթըգ կէլէճէք տէֆա, շու միւնասէպէթէ մէպնի, նէշը ու պէյանընա միւսարաաթ իտէրիզ.

Յամի շու քէյֆիյէթ պէօյլէճէ մալիւմ օլտուղու հալտէ տախի, Սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրի, աճէպա պիր սաաթ էվվէլ, լաղմ կէլէն Կոնդակըն իրսալինէ հիմմէթ պիրլէ, քէնտի նամուսլարընը վիգայէ իտիպ, վէ Կէլիպօլունուն էօյլէ մէթրուք գալմըշ օրան 150 ֆամիլեասընըն բահաթ ու սէֆատէթլէրինի մուճիպ օ՞լմայաճագըր մը։

—Առաջնորդլարըն էքսէրիսինին ահվալ ու հարէքէթլէրին կէօրիւպ, ագլ ու տիրայէթլէրինի էօչտիւքճէ, վէ էօյլէ ատէմլէրին իսլահը միւմքին օլամատըզընն տիւշիւնտիւքճէ, պիր առաջնորդ իւզէրինտէ պիր իյի ամէլ ու հարէքէթ կէօրտիւկիւմիւզ անտէ, իֆրաթ մէրթէպէ սէվինմէքտէ վէ թէսէլլի օրմագտայըզ։

Ատանա առաջնորդու Գեր. Աբրիստակէս Սրբազան հազրէթլէրի հագգընտա պիր գաչ տէֆա սէնա օգուտմուշուզ տուր, վէ բէք չօգ տէֆա տահա օգուտմագ էմէլ վէ արզուսունտայըզ։

Ազգային Վարչութիւնլարըմըզըն պիգայալըզը, առաջնորդլարըն լիյագաթսըզլըզը, վէ պիր թագըմ միլլէթ չօրպաճըլարընըն զալըմլըզը վէ ճէպպարլըզընտան նաշի, պիր գաչ սէնէտէն պէրու, զէվալլը էհալիմիզին, աճէպա տէրտիմէ պիր տէրման պուլապիլիրմիյիմ, վէ եախօտ հիչ տէյիլ իսէ, էօյլէ Յուգալարըն էլլէրինտէն գուրթուլուրմույում էմէլ վէ նիյէթիյլէ, մէզհէպ թէպտիլինէ մէճպուր օլտուգլարը, վէ էքսէրիսինին, զիֆիթտէն չըգարագ, գաթրանա պաթտըգլարը, հէր քէսէ մալիւմ տուր։

Ատանայա պիր սաաթ գատար մէսաֆէտէ, Կեավուր քէօյու նամ գարիյէտէ, այնի սէպէպլէրէ մէպնի, Թօմա քիլիսէսինէ միւրաճաաթ իթմիշ օլան Հայլար, 20 խանէտէն իպարէթ օլտուգլարը հալտէ, պու տէֆա թէքրարէն աթիգ քիլիսէլէրինէ տէնմիշլէր տիր։ Վէ շու խուսուստա ասլա պիր կիճլիք չիքիլմիշ տիր. շէյլէ քի, պիր շաբաթ ախշամըսը Սրբազան Հազրէթլէրի մէզքիւր քէօյէ ազիմէթ պույուրմուշ, օլ կիճէ օրատա գալմըշ, վէ բէտէրանէ նասիհաթլարը-ըլա. զէվալլըլարը քէմալ մէրթէպէ թէսէլլի իթտիքտէն պաշգա, Հէր նէ տէրտլէրի օրուր իսէ, անինտէ վէ պիզզաթ քէնտիսինէ իսթիար իթմէլէրինի թէնպիհ, վէ քէնտիսինին տախի, ասլա հիմալ իթմէյէրէք, իմտատլարընա եէթիշէճէկինի վատ վէ թագրիր իյլէտիքտէն սօնրա, երինէ բազար կիւն Ատանայա ավտէթ իթմիշ տիր։

Այնի սէպէպլէրտէ մէպնի, Ատանա էհալիսինտէն, մէզհէպ թէպտիլ իտէնլէրտէն

տախի, օն ֆամիլեա գատար կէրի կէլմիշէր տիր։

Իշխէ մէլէթիմիզին արատրը վէ արզու իթտիկի կիպի պիր առաջնորդ, էկէրչի չօգ տէյիլ, շիմտիքի հալ, այնի ղայրէթ վէ ճէսարէթտէ, 68 առաջնորդ եէրինէ, նալընրզ օն օն իքի առաջնորդ սէչիպ պուլուր իսէք, միլէթիմիզին եէնիտէն տինեայա կէլմիշ կիպի օլաճաղը պի իշթիպահ տրը։

Լօ՞գմուտուր 12 նէֆէր գատար իշ նարար առաջնորդլուղա սէղա Վարդապետ վէ Եպիսկոպոսլար իչինտէ նամալիմ գալմըշլար տրը, չինքի նէ արայան վար տրը վէ նէտե թարաէան, չինքի պիր թէքմիլ միլէթին խայր ու մէնֆաաթը, տին ու մէզհէպի վէ սէատէթի հալի արանաճագ եէրտէ, պիր գաչ եիւղ քիշիտէն միւրէթթէպ ամէլի մանտալարըն խաթրընա բիայէթ օլունուպ, վէ կէչինմէլէրի տիշինիլմէքտէ տիր, վէ չինքի, եհալի ույումագտա, վէ մէվթինի սէպէպ օլմագտա օլան շու միհլիք իլէթ ամէյհինտէ միգտարի քիֆայէ թէչէք քի իմամ մէքտէ տիր։

Պեր Մարիտակէս Արբազան, պիր բէճամըշ վար տրը, վէ դապուչ շայան պույուրարագ, իճրաօրնա հիմմէթէ միւսարաթ իտէճէքլէրիտե էմէլի էզէպիմիզտէն տիր։

Հէյլէ քի, օլ ճիվարլարտա Պէլէն տէրլեր պիր մահէլլ օլուպ, օրատա խայլիճէ Հայ պուլունտուղու հալտե, չօրպաճիլարը պուլունանչպիր զալըմ վէ ճահիլին ալէյհինտե, կէրէք Մահրիքխանէյէ, վէ կէրէք թարաֆը ճիվանէմիզ, պիր սէնէտէն պ'իրու չէնտ տէֆա թէչէք քիլէր օլունմուշ տուր. հալ պու քի Վարչութիւն թարաֆընտան էյլէ ուղագ վէ քիչիւք մահէլլէրէ, թատիհաթիյլէ ասլա տիգգաթ վէ մուավէնէթ օլունմատըղնտան, էյլէ մէթրուք գալմըշլար, վէ նիչէլիրի տախի թէպտիլի մէղհէպէ մէճպուր օլմուշլար տրը։

Մահէլլի մէզպուրտա պուլունան տէր Յակոբ Մերկարարեան նամ ադգասէր քահանատան վէ սայիրլէրտէն, քէսպի մալիմամ իսիլտիքտէն ասանրա, պիր ան էվվէլ, լաղըմ կէլէն իսլահաթ ու մուավէնէթէ հիմմէթ իթմէլէրինի, ճահիզանէ բէճա իտէրիզ։

—Թարաֆըմըզա պիլիրիլտիկինէ նալարէն, Օէյթին մատտեսի հագգանիյէթ իւզրէ թէֆթիշ վէ թէճէսսիս օլունտուգտան սոնրա, Սարգիս Լֆենտի Ղազբէկեան ճէնապլէրի Մարաշա ավտէթլէրինտէ, մահէլլի մէզպուրուն Թաղական խորհուրդլարընէն, բէք լայըղը սուրէթտէ թէշքիլինէ հիմմէթ իթտիքտէն պաշգա, Սուրբ Սարգիս քիլիսէսի Թանգարանընա պին ղուրուշլուգ քիթապ իհտա իթմիշ, վէ ֆայիտինտէն սէնէվի եիւզ պէշ ղուրուշու Օէյթին մէքթէպինէ, վէ պագգըը տախի, քիլիսէյի մէղպուր մէքթէպինէ (մէղբիւր մէքթէպ հագգընա, Տէր Յովհաննէս հայրըն ճանսիբէրանէ ղայրէթի, ճիւմլէյէ մալիւմ իմիշ) իթա օլունմագ իւզրէ 22 ատէտ օսմանլը լիրասը իհտան իլէմիշ, վէ պունտանտա գաթինալար, Հաճինտէ քեային գըզ վէ էրքէք մէքթէպլէրինէ իրսալ օլունմագ նիյէթիլէ, Հօրպաճիեան հաճի Տէվլէթ աղայա 18 լիրա իհտան պույուրմուշ տուր։ Միւմայիլէյհ ճէնապլէրի, շու միւնասէպէթլէ, միլէթ վէ մէքթէպ ղայրէթի իւզէրինէ պիր ուղունճա վէ ղայէթ թէէսսիրլի նուրագ սէյլէտիկի սրբատա, միլէթիմիզին օլ հէվալիլրճէ տէրքեար օլան ճէհալէթի հալի զիքրին իյլէտիկինտէ, կէսզլէրինտէն եաշըսը տէօքէրէք, հէմ աղլամըշ, վէ հէմտե հեր քէսի աղլամըշ տրը։

Սոնրատան կէլէն պիր միւթէպէր մէքթուպտա, մէղքիւր 18 լիրանըն նըսֆընը, Տավութ էֆէնտի ճէնապլէրինին իհտան պույուրտուղու զիքր օլունմուշ տուր։

Օքտրինի կէչտիկիմիզ, Մարաշ Թանդարանընա, Բրշալոյտնամ ղայէթանըն միւդարիսի օլան Ղուկաս աղա Պաղտասարեան, ղաղէթայի մէզպուրուն իլք նիւմէրոսունտան նիւմէրոսունա գատար, թէմիզճէ ճիլտանիլմիշ օլարագ, իհտա իսլէմիշ, վէ Տէտէեան Յարութիւն աղա տախի, քէնտի թապսանէլէրի էսէրի օլան քիթապլարտան 19 գրթա քիթապ իհտան իթմիշ, վէ հէմշէհրիմիզտեն Սերոբէ աղա Կիւրճիեան պէշ հատոր հին և նոր ադգաց պատմութիւնու իլէ, պիր գըթա տախի աշխարհագրութիւն վէրմիշ տիր։

Մարաշ քիթապէթբէրլ'ըանը թարաֆընան, զէվանը մէրգումէնին շու խայրխահլըգլարը հագգընտա զուհուրա կէլէն թէչէքքիւրլէրինէ, պիզ տախի քէնտի շիւքրանիյէնէթիմիզի իլավէ իսլէտիքտէն պաշգա, էյլէ պիր սաբա մահէլլէտե, պիր թանդարան նէ՞տիմէք օլտուղուն աղ չօգ տէրք իտէպիլէն զաթլարը, հիմմէթ ու ղայրէ՝ձէլիրինի տավէթի վէ բէճա իթտիկիմիզ իլէ պէրաբար, հեր քիմ քի, կէօյնիւնտէն գօբան քիթապը իհտան իթմէք միւրատ իտէր, վէ օտամըզա թէսլիմ իտէր իսէ, մէմնունէն կէօնտէրմէյէ հազը պուլունտուղումուզու տախի պէյան իտէրիզ։

Մարաշլի Սուրբ Սարգիս թաղ թաղակն խորհուրդունտան պաշգա, տէօրթ թաղական խորհուրդու, քիլիսէսի, վէ մէքպէթիի տահա վար իմիշ, ինշաալլահ անլէր տախի դայրէթ կէլէրէք, մէտ ու սէնայէ շայան թէշէպիւսաթէ միւսարաաթ իտէրլէրտե, պիզոե միլէթիմիզե իլան իթմէք իգպալինե նայիլ օլուրուզ։

—Հու ամիտէքի մէքթուպ, Թէքիրտաղ թայական խորհուրդու թարաֆընտան թարաֆըմըզա կէլմիշ օլմաղին, պէնէ տէրճ իտէրիզ։

Թէքիրտաղ 1864 յուլիս 8

Մեծարգոյ խմբագիր Վարագայի Հալատիս ազգուտ լրագրոյ։

Հետեւալ նամակնուս Ձեր պատուական թերթին մէջ տեղի մը շնորհելու բարեհաճեցիք կը խնդրեմք։

Այս անգամ Մեղու հանդիսի 245 թուոյն մէջ ցաւ թաղէաս Եպիսկոպոս Թէքիրտաղու ստորագրութեամբ ստորագրեալ նամակ մը կարդացինք, որուն թէև պատասխանել մեզի չէր վերաբերէր, բայց նուրա մէջ թաղական խորհրդոյս պատուոյն ալ միանգամայն արատ ինչ նշմարուելուն աղագաւ, հարկ անհրաժեշտ սեպեցինք քանի մը խոշորիկ սուտերը ու ամենաձիր զրպարտութիւնները արդոյ ընթերցողաց հրապարակաւ ծանուցանել. որպէս զի յաւ տեղեկանալով մեր գիր Առաջնորդին . . . ընթացից, այնպիսի մոլար գրութեանց տեղի չտան։

Ա Ինքը կրսէ թէ «Տէր Արիստակէս իր անձնական գործոյն համար մեղմէ և թաղականներեն երկու շաբթուան հրաման առած էր Պոլիս երթալու» ահա բաւական լայնութեամբ ու երկայնութեամբ սուտ մը, մանաւանդ Եպիսկոպոսի մը բերէ։ վասն զի խորհուրդս ո՛չ երբէք յիշեալ քահանային հրաման տուած է, և ո՛չ ալ անիկայ իր Պոլիս երթալուն նկատմամբ խօսք մը անգամ արտասանած է խորհրդոյս առջև։

Բ «Ինչ և իցէ «օրլու երթալէն շաբաթ մը ետքը Տէր Արիստակէս կը վերադառնայ իր տեղը, այս տեղ կարծեմք սխալման գուրբ ելբերբ է Սրբոյն Հայրը, եթէ սխալման պէաքէ ըսել. և ո՛չ ստութեամբ, քանզի Տէր Արիստակէս թէ և վերադարձաւ, բայց երկու շաբաթէն։

Գ Կրսէ թէ «Դրայց չեմ գիտեր ինչ լաւ ոգի մը կաղդէ թաղական խորհուրդը կարգիլէ զնի իր գործը շարունակելէ» քաւ լեցի Սրբազան Հայր, չար ոգի ապրած չունի ամենեին, այլ խորհուրդս աղոտ դասիրարար նկատելով նորա գանգատ ընթացքը ու անհոգութիւնը, արդիւնք գտրոց ելլալէ որպէս պի... օրով խանգարեալ թաղիս դպրոցը վերսին բարեկարգուի։

Դ. «Ըսելով թէ քանի մի օր գործի մի սկսիր քանզի նոր կարգադրութիւն պիտի ընենք ասա քաջի մը ոբը 27 օր կլլայ» կրսէ բայց թող այդչափ զարմանքով չպաշարուի Սրբազան Հայրը 27 օր սպասելուն համար։ վասն զի խորհուրդս որոշած էր զանի բոլորովին հրաժարել 'ի յառաջադիմութիւն դպրոցիս. բայց խստեմութիւնը պատուելով մանաւանդ կանխագուշակելով վերջէն ծագելիք խռովութիւնները հրաման տուաւ գպրոց ելլալու։

Ահա այս անգամ այսպէսով գոհ բլլալով ձեզ կը թողուցմք մակաբերել արդոյ ընթերցողք, այս պիսի բարձրատիճան Եպիսկոպոսի մը ստապատիր գրութեան քանի լուսոյ արժէք ունենալը. ստապատիր գրութեանը ըսինք և կրսեմք ալ. վասն զի երբ խորհուրդս նորին սրբազնութեան ներկայանալով ծանոյց իրեն թէ սուտ են այդ դրածներդ մենք" ամենեին Տէր Արիստակէսին հրաման տրուած չեմք նա առանց կարմելու կը պատասխանէ թէ «Էյ ի՞նչ կայ եղեր ճանըմ, դու լաղիրը կանցուցնեն կոր, ես ալ ձեզ անցունել տուի» . և թէ պատ այս անվայել խօսքին դէմ բաւական պատասխանական հարուածներ ընդունեց, բայց ափսո՛ս որ ամենեին ականջ չդնելով այն անտեղի խօսքը կը կրկնէր։

Մնամք յառաջադիմութեանը ազդիս 'ի սրտէ տենչացող Լիմղլար

—Արբրտան շու ամիտէքի մէքթուպ թարաֆըմըզա կէլմիշ օլմաղին, այնիյլէ տէրճ իտէրիզ։

Արբրտ 16 յուլիս 1864

«Հունիս 20 Նիմէրօ 91 կաղէթանդտե պուլարաֆտե վէֆաթ իտէն Վանը Գալուստեան Վարապետ աղանը վասիէթ նամսինի միլէթէ պէյան իմիմշինիզ. միւթէվէֆանը միլէթիմիզե իմտիղի հիմմէթի քիմսէ ինքնար իտէմէզ, անճագ եաղմըշսընըզ քի մէրասխոր ամճա զատէլերի վասիէթնամէյի պօղմագ արզու վէ նիէթինտե պուլունարագ, հիւքիւմէթե թէշէք քի իմմիշէր տէյի, հալ պու քի եալանը եօգ եանլըշը վար, հէօքիւմէթե նէ պապտե վէ նէ կէօնա թէշէքքի օլունմըշ իսէ զերտե պէյան էտերիզ։

Ամասիէթնամէտե եազըրան շու քի, նաղտիէմտէն իքի եիւզ պին զուրուշ էհլիմ, վէ գուսուրը մէրասխորլարըմէ տէյի. մէրհում աղանը մէվճուտ նագտ պուլունան բարա պէօյիւք պիր մէպլաղ օլտուղը հեր քէսե մալիւմտիր. վէֆաթընը իքինճի կիւնիւ մէրասխոր ամճա զատէլերի իսթէսիլէր քի, սանտրը աչըպ օլանճա նաղտիէ նէ մէպլաղա պալիզ օլուեսր տէյու. ճէրտ օլունսուն, վէ թէքրար մէօհիւրլէնմէսին լաքին իսթեուն վէ խաթուռը, վէքիլն, պիր թիւրլիւ բաղը սլմայրպ, միլէթ մարիֆէթիյլէ խաղնէ օտասընը գաբուսընը մէօհիւրլէտիկեր, գըրդ կիւնտէն սոնրա աչըլմագ իշլուն, մէրասխոր ամճա զատէլերինտէն պիրի Սահակ աղա վասթունը վէք'լի Զանագգալէլի աղա Կարապետ Յակոբանտէն շիւբհէ իտիպ, վէ քէնդիսինէ տիւշէն մէրասընե պիր խայընըզ իմմիսին տէյու, էօլիւնիւն խանէսինտե օթուրտու, վէ տիգգաթ իմմէյի իճապ կ'օրտիւ իսէտ, խաթուն էլպիսէսինի կիլէմէսը, բահամ տէյիլ տիր պ'հանէլերի յէ, չօգ գավղա կիւբիւլթիւ օլտուղընտան, միլէթ մէճլիսի Սահակ աղաչա էմր իմտիքի եվանէն չոգսըն թէրէքէյէ խասարաթ կ'լմէղ, հեր պիր շէյ մէօհիւր ալմընտա տաը տէյերէք. գըրգընճը կիւն խաղնէ օտասը միլէթի աղալարընընն հուզրընտէ աչըլըպ, պիչարէ Սահակ աղանըն գօրգուսու վէ շիւբհէսի սահիհէ ջրգալ, պէշ եիւզ մահառ աթմունընտէն մասատ պիր բարա պուլունմայրպ, վէ եան տուվարտա եիքլիւք իշինտէն տախի, տուվարընն տէլենմիշ օլտուղը կէօրիւտիկիւնտէն, մէճայուր օլտուլար թէքքար օտայը մէօհիւրլ'մէյէ. Սահակ աղա Մրսրը վալիսի տէվլէթլու Իսմայիլ բաշա հաղրէթլերինէ պիր արզուհալ թագտմ իմմէսի, վէ թահգիգինէ իրատե պուրուլմասը իւղէրինէ, էվվէլքի կիւն, եանի յուլիս 14 տէ, բէրշէնպէ կիւնիւ զաբթիյէ թարաֆընտան կէլմիշ օլան պիր գաչ պէյլէր վէ էֆէնտիլէր, վէ մէհքէմէ մուավինլէրի, վէ Իրմէնի մէճլիսինտէն վէ սայրը միլէթլէրտէն թանըլմըշ զաթլար վէ միւհենտիսլեր հուզուրունտա, մէօհիւրլիւ գաբուսէքիւլիպ, վէ պաղտատի տուվարընն եագընն կիւնտե տէլենմիշ օլտուղու թաստիգ օլունտուգտա, 31 մէօհիւրլիւ քէղատը (մազգաթասը) զաթիյէյ թէսլիմ օլունը։

«Էր նէ գատար խրբսրզան քիմ օլտուղը ամմէյէ մալիւմ իսէտե, ավ կիւնտէն զաթիյէ մարիֆէթիյլէ խամ իլան օլունմասընա պ'քլէնիրիօր։

«Ասիէթնամէ հալի իլէ պօղուլսճագտը, չինքի չալընան բարա մէյտանա չըգմատըգճա, մէրհումրն տըշարտա օլան պարճլարը թատպիսթիյլէ միւլքլ'ըինտէն վէրիլէճէքտիր։ Մէրգում Սահակ աղա միլէթմիզլէ պու խրբյանէթլի իմմատ տէյի, ահալիմիզ բէք ջօգ ք'տէր էմմէտե տիր։ Վէ պուլարդ պիր խրբսրզան Իրմէնի իսիկեատ պէսիրք պիր քիր կէթիրէճէղե մալիւմ տիւր, պուրատա պիր գաչ ադալարըմըզ։» վար տրը քի, քէնտիէքինի միլէթ ուղրունա խրզմէթ իտիյորլար տրը կ'օսմէր'ըլր, լաքին պիլ ագա, պէօյլե խրզմէթլերի քէնտիէրինէ պիր ադա նէվի սանամ իտինի, «Փագիր Փուգարէնին հագգընը իսմաալ իլէ, անճագ քէնտի ճէպլէրինին տօղմասընէ չալըշմագտա տրըլար։

«Էկէր պու մէքթուպտե իմմա սմատրզընտա շիւբհէ իտէրէք վ' պէյքի պիր տիւշտան շիւբհէ իտէրէք. զաղէթանըզտա պասրըմագ իսթէմէզսէնիզ, պուրատաքի միլէթ մէճլիսինտէն, տօղրուտան տօղրույա պու քէյմէճլիսինտէն, տօղրուտան տօղրույա պու քէյֆիյէթի սիւվալ իտիպ անլամանըզ ըէճա օլունուր էֆէնտիմ։»

Ֆիլվագը պէօյլէ պիր իմզասըզ մէքթուպա բիայէթ օլունմագ ճայ'զ տէյիլ իսէ, զաթէն հագգագաթը հալի ալէնէն սէօյլէյէրէք նէշը իմմիկիզտեն, էհէմմիյէթլի վերմիշ օլմատըզմըզը աերքեար սլտուղտ շէյլէ տուրսուն, եաղըզըզ իգթիզասընճա, հագգանիյէթէ պիր եաղընըզ էօրիւլտիւկիւտե աշիքեար տրը։

Միլէթիմիզին շիմտիյէ գատար, պիր թաղրամ սախթէ ազգասէր վէ կլսնասէր խրբգմ սախթէ ազգասէր վէ կլսնասէր խրբսրզար էլէրինտե գալմըշ օլտուղունու բանա պիլտիկիմիզ հալտե, էկէր շու խրբսրզլրգ տախի սահիհէ ջրգար իսէ, Տէր վագրմի քի սեսյլետիքլէրիմիզին, պիր գաճ տահա թատափիգ օլունաճաղընը, վէ պատէրին կէօսլիմիզիս տեօրթի աչմագլըզըմըզըն լաղմ կէլէճէյի, պի իշթիպահ տրը։

Հու խրբսրզրգ սահիհ օլտուղու սուրէթտե, պիզ Սահակ աղայը ասլա այբպայամըզ, զնրա հագգընը արամայան առէմ նատան տրը, վէ հագգը արամսամագ, իրբսրզլարըն չօլալմասընա սեպէպիյէթի վիճամք տիմէք տիր։ Այ՞մ պիլէր, ամէպա, շնմիյէ գատար, միլէթին վ' նիչէ էսքիզ ու պիչարէկեանըն, նիչէ վէ նիչէ հագգլարը, նիչէ սոֆուլարըն վէ միւրայէրին գուրագլարընտա էրիմէմիշ տիր, վէ հաշնա տախի էրիմէքտե՞ տէյիլ տիր։

— Իշխիտիկիմիզէ նազարէն, Արբազան պատրիարք Հայր Հայրէճիէրին, իւլանտիւ տէֆա օլարագ, Զարսանճաղին տէհշէթամիզ քէյֆիյէթի իչին, Օմնիզ Հայրէթի սատարէթբէնտիյէ միւրաճաաթի իյլէմէսի իւզէրինէ, պիր ան էվվէլ իճապը իճրասընա պագբլարագ, Ֆուգարանըն բահամ իմտիրիլմէսի, վէ զալըմըզըն միւսթահգագ օլտուգլարը ճէզալարը վէրիլմէսի նի յէթի ատիլանէսիյլէ, տէվկէմլու Տէրվիշ բաշահայրէթլէրինէ, պիր իքինճի թէշէկրաֆ տահա էքիլտուքտէն պաշգա Զարսանճագ քարսպիչի Յովհաննէս վարդապետ Կէվրուզանընը իսէ, Խարբուրթու թէրք իլէ Իշրմիկանէ կիտէրէք. բաշայի մի՝ շարիէյէ հաղբէթլերինէ կիսիպ շնճահէն ահվալը հալարէ վէ մալիյէյի պիչարէկեանը արզ ու իճատէյէ միւսարաաթի իյլէմէսի իւզրէ, միւմտիրլ'յհէ տախի, Սրբազան պատրիարք Հայր Հայրէթլի թարաֆընտան, պա թէշէկրաֆ էմր ու թէնպիհ օլունմուշ տուր։

Ամմայիլէյհ վարդապետին Զարսանճագ Առաջնորդլուղու փ'ըմանը, պունտան շէնտ կիւն ապտէմ շրգմըշ տրը։

—Սրբազան պատրիարք Հայր Հայրէթլէրինին, պազէնէ բէք տէպտ'պէլի տիշարը ջրգտրգարը թագտիրտե, ալէսսէվիյէ իսէ, բէք պայարը պիր արապայա պինտիքլէրինի, պապայարը միլէթճէ պ'ր այրպ ատտ իմտիքլէրինտէն, միլէթիմիզին նամուսունա վէ քէնտիլ'ին գատր ու բիւմպէլէրինէ միւնասիպ սուրէթտե պիր արապա բէյտա իմմէլէրինե տրղուբէշ պուլունմագտա տրըլար։

—Ֆարագատա, կէր'ք թաշրատաքի, վէ կէրէք Իսթանպօլտաքի միշէթերի ադալարըն, պիր ան էվվէլ զողէմա պէտէլինի էտայէ հիմմէթ իմմէլ բինե տայիր ատրճ օլունան իլան, բէշինան էտա իտէնլէրտէն պաղը զէվանը կիւճիւնե կէլտիկի միսիլը։ Իզմիրտե, Ավարագա մէմուրիյէթինէ հիմմէթ իտէն՝ բիայէթլու Տիգրան էֆէնտի Գաշեանընն տախի կիւհիւնե կէլտիկի մամուրիմիզ օլմաղին ալէնէն պէյան իտէրիզ քի, մէզքիւր օլանլար, քէնտիէր կիպի ղարէթէքէշ վէ խայրխահ մէմուրլար վէ միշթերիլէր Ֆագրընտա օլմայուպ, իրա պաղը Եզիյէթի իտ'ն, վէ թաշրաճա բէք տաղընըզ մահէլլէրտե պուլունմալարը ճիհէթլէ, նա կիւճլիք էքէն, վէ եախոտ իհմալ իլ'յէնէրէ ալէյհինտե տիր։ Վէ Ավարագա քէնտի մամուրլարընն հէման քիսաֆէսի հագգընտա շնքրանիյէթէ պօրճու օլտուղուն թանըմագտա տրը։

—Իշխիտիկիմիզէ նազարէն, կէչէն հաֆթա Իսկիւտար գապրիսթանընտա զուհուրա կէլէն Էսէֆէնկիլ ուլրունուզլուգտան տօղամը, պիր թագրմ Հայլար ճէլդ իլ', Պապը զապթիյէտե հապսէ իլրա օլունմուշլար։

Էվվմի մէզպուրտա իրթիքսադ օլանան Հարաքեանը նահէմարէյի Էսէսէնտ իտէճիյլ. լաքին գաստի օլմայրպ, իլա պիր ճէհալէթ, եանի տալա գաղանմագ, վէ հիւքիմէթ նէզտինտե նէ եօրտա պուլունմագ քիւմէթ նէզտինտե նէ եօրտա պուլունմագ ճինէ իտուկին զէրրէճէ պիլմէսէքլէրինտէն ճիւնէ իտուկին զէրրէճէ պիլմէսէքլէրինտէն ճիւրաթ իմմիշ. Լուսզարը տախի ինքեար իրաթ տէմէյիզ. իմտի ումարըզ քի, Սրբազան Պատրիարք Հայր Հայրէթլի, Պալթանամ Ս Նիյէնէյի ինպէթտէրեանընն, լումիթ ու քէրէմի սի փայանլարընա միրաճաաթ պիրլէ, պիչարէկեանընն թախլիսինե հիմմէթ իտէրլէր, վէ սապրզասը պիչարէկեանընն

թագսիրանալարը ածվը ալիսինե միյեսսեր օ-
լուրլար։

Մերդուման հիւբիւմեթ թարաֆընտան ճեղալ-ը ընը չէքտիքլերի հալտե, պիզ տերիլ քի, Պատրիարքարան տախի, իբի սենե եվ-վել, շու ույզունսուզլուղուն սեպեպիյեմի թօհումունու էքեն խայինլերին ճեղասընը թեբիթիպ իմմելի տիր։

Ը՝ էր շ՝ ին սեպե ի եվվելի ճեհալեթ տիր, վե պիր միլեթտե ճեհալեթ ն՝ գատար չօգ օրուր իսե, օլ միլեթտե օլ գատար զիյատե պեյայե ուզրար. վե իշեթ տեօրթ պէշ սե-նետեն պերու, պիզիմտե մեքթե՛պ վե մեք-թե՛պ տեյի նիտա իյլեմիլ, անճագ շու միլաֆհալալարա մեպնի տիր։

Լ՝ենի լեհեթ շայան եէրտեն իշի ծտիկի ծիզե նազարեն, պաղելար թարաֆընտան, շու խու-սուստա Սրբազան հայր հաղ՝ելթերինե բեճա-լար օրունմագտա տըր։

— Ցօգսան պիր նիւմերսու Ա՝ արագատա, թարաֆըմըզա կելմիշ օլան պիր մեքթուպա նազարեն, Պարակեսմիրք գըզլար մեքթե-պինին, սսգագտա պեյալ էլպիսելեր կելմիշ սլաուզլարը հալտե օգուտուզլարընա տայիր պիր պահս տերճ իյլեմիշ իտիք, մեզքիր պահսեն կիւյա ճերհինե տայիր. 556 նիւմ-երօրու Մեճմուատա, պիր պահս օգունմուշ ի-սետե, տիգգամ օրունուզու թագտիրտե, պիզիմ սեօյլեսիքլերիմիզին տեյիլ ճերհ, իլ-լա թաստիգի տիմեք օլտուզունտան, արթըգ պաշդա ճեվապ վիրմեյ՝ իհթիյաճ կեօրմե-միլ։

—Պունտան իբի հաֆթա մուգատեմ, Պալաթա քիլիսեսինին կիւնիւ օլմասը ճի-հեթլե։ Սրբազան Պատրիարք հայր հաղրեթ-լերի սրայա կիթմիշ իտի։

Պալաթա ճատոլսինտե, մեզքիր քիլիսե-նին մեքթեպի ալթընտա քեպին պիր ընկե-ռուլթիւն գահվեսինին գաբուսունուն, ենվա-յի բեսիմեր, ալ գումաշլար իւզերինտե եալ-տըզը նաղըլար։ եեշելիք եր, չիչեքլեր, վե ելմանլար իլե տօնատըմըշ օլտուզու, վե հեր միլթին սեբե՝ տուրարագ։ հիչ պիր մա-նեա վիրմետիկի կ՝ օրիւլմիւշ տիր։

Պիզ իսե հարեքեթի մեզգուրեյե, գա-պաճա զեվզ՝ քիքտեն պաշդա պիր սըֆթա վի-բեմեմիշիլ տիր։

ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԵ

Պիր իբի հաֆթատան պերու Լ՝ էվվենտ չիֆթլիյի նամ մահելտե, ամեշ թալիմնե տեվամ օլունմագտե օլմաղին, կեչեն բաղար ալոշամըզը։ Օ՝ ամեը հաղրեթի խիլաֆեթբե-նահի տախի հաղար պուլունմուշ, վե ասաքի-րի շահանեյե։ օրիթասընտա պուլունան այ եըլդըզ սըրմա իշլեմելի սանճագ իմա օլուն-մուշ տուր։

—Էչենտե Լ՝ ունանը պիր ավգամը գամել խմմեսի իչին ասըլան խըրմամ Ռեմ-բրանդ արգատաշը Լ՝ ուգանդն, վե շու ճինա-յեթի թերթիպ իտեն Ամիֆին. ան պ՝ չեր սլ՝ ի միատեմելե քիւրեյե կիթմեկերինե ի-լամ օլունմասը իւզերինե, կեօքսլ՝ ընտե թեօհմեմելերի եաֆթասը պուլունտուղու հալ-տե։ եվվելբի ք՝ օբրիւ պաշընտա, վե սանրա-քի տախի Պայ՝ զիտ մեյտանընտա տուրտու-ռալարագ, իպրեթի ալեմ օլունտուգտան սանր-ա, քիւրեյե կ՝ օմոնդրիմիշեր տիր։

—Մրսրը վալիսի տեվվեթլու բաշա հաղ-ըեթլերինին, եագընտա Լ՝ ոնդրայա սեյեա-հաթ իտեճ քլերի հավատ՝ սաթտան տըր։

—Տեր սեատեթ Ֆրանսա սեֆիրի մաք-քիլ միսիս Մուռիյենին տախի, եագըն-տա վե մուվագգաթ սուրեթտե փարիսե ա-զլիմեթ իտեճեկի զաղեթալարտա օգունմագ-տա տըր։

—Պու կիւնքի Պուրիյեմե, պիրիսի թա-ռաքընտան վերիլեն պիր մալիումաթա նազա-ըեն, Ռուսկար Ռուսկիտար մեզարըզընա պիր գաշ եիւզ սեն՝ տեն պերու մալիք օլտուգ-տան պաշգա, եերլերինտե իսե, 70 սենելիք պիր հեօճճեթի վար իտուկի օգունմուշ տուր։

—Ամենիա նամ բումճա զաղեթատա օ-գունտուզունա նազարեն, ուլում ու ֆիւնուն վե սայ՝ ըեճե, մենֆաաթը քեսիրեյի շամիլ պուլունան բումճա լիսանը տախի, Լ՝ վրօպա լիսանլարը միսիլու թահսիլ իմմելերի, Պապը ա՝ իթարաֆընտան, Ռեմուրինե բենտ ու թեն-պիհ օրունմուշ, վե լիսանը մեզքիր միտեր-ռիսիկինե տախի, Ֆոսթիտիս Ֆոսթաքի ե-ֆենտի թայեին գըլընմըշ տըր։

—Խալամտան Ամրօթեսթան օլանլար հագգ-լարընտա պաղը զաղեթալարտա, պաղը պահս-լար օգունմագտա, վ՝ Ա՝ արագամըզընտան տա-խի, օլ պապտ՝ պիր պահս պեքլենիլմեքտե իտուկի մեսմուիմիլ օլմագտե իսետե, եերի-մելին մի սաատ՝ սի օլմատըզընտան, տեֆայի ալսեբ՝ թ՝ ընբ իտ՝ ուրիզ։

— Խզմիր Ա՝ ալիսի տե՝ ղեթլու Պապուլի բաշա հաղրեթլերի, սեմմի մեմուրիյեթլե-րինե կիթմիշ օլուպ, վե իսլահաթը քեսի-ռեսիյլե քեսպի շեօհրեթ իթմիշ օլան, Ամ-վալիսի տեվվեթլու Միւեթ բաշա հաղրեթ-լերի տախի Խսթանպօլա կելմիշ տիր։

— Լ՝ ունան տեվվեթինին սապրդ խարիճի-յե նազարը միսիս Տեի Լ՝ սնի, տերի սեա-տեթե եէլի նասպ ու թայեին օրունմուշ տուր։

— Լ՝ ենոզտան Ն՝ երիտեյե եաղըտրզընա նազարեն, սեֆերին ան իքիսինտ՝, մահելի մեզգուրե պեհերի եէլե ալթմըշ տիրհեմ ա-ղըրըզընտա տօրու եաղմըշ, վե անճագ ան տա-գըզգա գատար սիբրմիշ իսետե, բենճերբե-լերտ՝ ճամ պրագմամըշ գըրմատըգ, վե խա-նե վե սիրքքեան գալմամըշ խասարաթ վերմետիք, շեօյլե քի իքի պին քիսե ագճելիք զարար վե զեյան վար իմիշ։

Պու սեբեբ պունա եմաալ տօրուլար վե շե-տիտ եաղմուրլար չօգ եաղարագ, չօգ եեր-լերտե, չօգ խասարաթլարը մուճիպ օլմուշ-լար տըր։

—Պու կիւնլեր գօզա կիւնլ՝ երի օլտուզուն-տան, կերեք Բաւմ իլի, վե կերեք Ընատօ-լու թարաֆլարընտա, խուսուսիլե թիւճճար կիտի՝ կեչեճիկի եերլերտե, էսկ՝ ֆ օլունա-ճագ սեբեբեճետ իրրսրզրգլար օլմագտա ի-միշ։ Ն՝ ալ Ընալովա թարաֆընտա, խրրսրզ-լարըն պիր գաշ խանե վե ֆամիլեա պասըգ, ենվայի ճանավարըգլար իլե ճանա տախի գըյ-տըգլարը, իշիսենլերին թիյլերինի թեբրեշ-տիրմեքտե տիր։

Ը՝ էր եերտե հիւբիւմեթին պիրինի պօր-ճու իպատուլլահըն ճան ու մալ վե ըրզընը հըթզ ու վիգայե իթմեք օլուպ, եոխտա զի-բրաաթ, թիճարաթ վե սանաթընն կիւնտեն կիւնե քեօրլենեճ՝ կի, վե ապատ մահ լ՝ ին խարապ եեբլեր՝ տեսնեճեկի միւճեբրեպ օլտուզունտան, թարաֆը Ալթանաթը սե-նիյեեսեն, օլ թարաֆա շու ույզունսուզլու-զուն էսնիւ ալընսըն, վե հեբքես բահաթ օլ-սուն նիյեթի խայրիյեսիյլե, միգտարի քի-ֆայե ասաքիրի շահանե սեվգ օլունմուշտուր։

Լ՝ ակեր իշնիթիկիզ սահիհ իսե, էքսերիյա խրրսրզլար, քեօյլիլերտեն օլուպ, գամշա քեօյլ՝ ըտեն թանըտրգլարը ատեմլերե վե ֆա-միլիալարա խասարաթ վիրմեքտե տիրլեր, վե հիւբիւմեթ թարաֆընտան, եայլե սահիպ ճի-նայեթլ՝ ը արանըզլարգլարընտա, հեր նեգա-տար քեօյլիլ՝ ը քիմեր օլտուգլարընը ալեսե-վիյե թանըմագտա իսելերտե, սսնունու միլահալա իտերեք գօրգտուգլարընտան, եանլարընտա օթուրուպ օլսալար տախի խա-պեր վիրմեյե ճեսարեթի իթմեմեքտե իմիշլեր։

Ա՝ ե պիրտե խրրսրզլարըն պու մերթեպե ճիւրաթընա սեպեպ, ք՝ ենտիկեր իսթեֆիքլերի ատեմի վուրմայա, եարալամայս վե ե լոիւրմ-մեյ, քեմալ մերթեպե սերպ՝ սթ վե իգնելի կիպի օլտուգլարը թագտիրտե, զեվալլը ե-հալե, եէլի ըրզրզընտան նաշի, եէլի գօլու պաղը կիպի, սիւշմեհին գըլըճ վե գուրշու-նունա պեքլեմեյե մեհպուր պուլունմագտե ի-միշ։ Ամենքի խրրսրզլարն սիլահ շեքմեյե, եհա-լի իչին բուխսաթ եագ իմիշ։

Լ՝ ակեր ճիւզլեճե իսքեաթ օլաճագ գատար տեբայիլե մալիք պուլունա իտիք, պեօյլե պիր շեյ, իպատուլլահըն սեբաեթինե մուզայիր օլտուզուն բանա պիլտիկիմիզ՝ ն, եանըզ օլ-մալը տըր տեյերեք ինանմազ իտիք, լ՝ ուքին հայրֆ քի, եօլճուլուգտա կեզեկնլեր, եվ-վելքի սեպլեսիկիմիզի թաստիգ իթմեքտե տիրլեր։ Ա՝ ե հաթթա, պաղեն մեճպուր օ-լարագ, եանի մուհաֆազայի ճան իչին, պիր խրրսրզը պիր եէլի ըրզ եարալատրզը վե եա-իսա եպտիւրտիւկիւ հալտե, թաստիթիյլե քեյֆիյեթի հիւբիւմեթին մալիումա օլտուգ-տա, շերան վե նիշամեն, սահիպ ճեսարե-թին մուհաքեմեսինե պագըլմասը, վե թա-պիաթիլե տախի, եայլե պիր մուհաքեմ վե իսթինթագըն պիր գաշ այ սիւրմեսի ճիհեթ-լե, զեվալլընըն իշտեն կիւճտեն գալմասը բերիշան ու սեֆիլ օլմասը, վե պինաեն ա-լեյհ, խայլեճե զարար չ՝ քմեսի իճապ իտե-ճեկի շեօյլե տուրսուն, պաղը տեֆա, վե պեկ՝ քիտե, եերինե կեօրե չօգ տեֆա, պիւ-յիւք ատեմլեր խրրսրզլար իլե օրթագ օլտուգ-լարընտան, տայիմա խրրսրզարա թասահուպ իթմեքտե, վե ք՝ ենտի եօրֆ ու նուֆուսլարը սայեսինտե, խային վե գաթիլլերին եէլի ըրզ օլմալարընա, սախթե սուրեթտե շեհատեթ իթմտիրեբ, թեօհմեթի ասըլ եէլի ըրզընը իւզերինե պրրագտրմայա մուվաֆֆագ օլա-պիլտիքլերինտեն, եէլի ըրզ օլանլար, տայիմա գօրպուպ չեքինմեքտե, վե եէլի ըրզլարըն պու սայզըլարը իսե, աշուրի մերթեպե, տին ու տեվվեթ, վե միլք ու միլեթ խայինլերինին իշլերինե եարամագտա իմիշ։

Իմտի, մատամ քի Օ՝ սմանը շեվքեթսիմա-թը հաղրեթի թաճտարինին նիւխպեյի ամալը խայրիյեթ իշթիմալը շեհրիյարիլերի անճագ ասայիշ ու սեատ՝ թի ամմե տիր, վե մատամ քի, թարաֆը հիւբիւմեթի ատալ՝ թբերվե-բիտեն, շու ուզուրտա հեր ն՝ վե սայ ու իգ-տամ վե ֆետաքեարլըգ բուզ ու շեպ մաս-բուֆ գուրբուլմագտա տըր, եէլպեթթե եա-գընն վագրթտա, աֆեթի ումում, վե վե-պայի զիրաաթ ու թիճարեթ, վե մամուրիյ-եեթի մեմալիքի մահրուսեյի շահանե օլան շու ույզունսուզլուզուն, պիր սուրեթի գա-թիյետ՝ էսնիւ ալընմասընա, լութֆ ու ի-նայեթ պույրուլաճագ տըր։

—Պու տեֆա՝ ն՝ իյտետեն, Ռում վ՝ Ը՝ ր-մենի միլեթինտ՝ ն, պաղը զեվաթը հագգա-նի յեեթշինաս իմզալարըյլա կեչեն պիր գը-թա մեքթուպտա. Ը՝ նաթալի նամ Ռումճա հրուֆաթը զաղեթանըն միւեյլիֆի վե սահի-պի, վաթան վե միլեթ զայրեթիյլե մեեբուֆ օլան, տիրայեթլու Ը՝ վանկ՝ ելնոս Ամիսայիլ-տիս էֆենտինին հագգընտա, շիւքրանիյեե-թի գալպիյեբերի իպրաղ օլունմուշ տուր, շեյլե քի էֆենտիյի միմայ՝ ելեյին, Ը՝ նա-թօլու էհալիսինին թենվիրի ֆիքրի նիյեթիյ-լե. հեման պունտան եիկիրմի սենե եվվել. իլք տեֆա օլարագ գալեմ մեյտանընա ջրգ-տրգլարընտան, վե ալեթթեվալի, ումումուն մենֆաաթընը վալ իլե. օգումագ տենիլեն շեյե նիչե եշշի հագարեթ իլե պագանլա-ըընը. իշթիյագը շետիտլերինի թահրիք իյ-լետ՝ քտեն պաշգա, Ռում վե Ը՝ րմենի պեյ-նինտե, մետենիյեեթ վե խրիսթիյանըզա մուվաֆրգ սուրեթտե, մուհապ ալեթ վե գա-ըընտաշլրգ թօհումու էքիպ, վե միլեթեյն պեյնինտե, տ՝ վամ իթմեքտ՝ օլան վաճիպ իլ՝ իսթիքրահ թ՝ ասսիպին, մեմնուն օլու-նահագ տերեճեճետ տեֆ ու իլալեսինի տախի մուճիպ օլտուզուն, վասֆ ու թագրիր իյ-լեմիշլ՝ ը տիր։

Մերդուման թեշեքքիրինե, պիզ տախի քենտի թեշ՝ քքիրմիզի իլավե պիրլե, միւել-լեֆի միմայիլեյին, տայիմա շու թեշեպպիւ-սաթ ու նի յեթի խայրիյելերինե տեվամ հիմ-մեթ իթմելերինե արզուքեշ պուլունտուզու-մուզու. տախի պե յան իտերիզ։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԵ

Պու իւնլերտե Լ՝ վրօպա բօլեթիգասընճա, պիյիք պիր հավատիս պուլունմայը, քեսաֆֆեյի զաղեթալար, քենտի թեֆեք-քիր գըյաս, վե զիհիմլերիյլե, տօլու պու-լունմագտա տըրլար։ Ը՝ ն պիյիք հավատիս Տանիմարքանը, Ավսթրիա վե Ռուսիա ի-լե պարըշմագ։ վե Ալման իմթիհատընա տախիլ օլմագ իսմ՝ մեսի թեվաթուրուտուր։ հալ պու քի պու տախի թաստիգե միհթաճ տըր։ Ֆրանսա իլե Ինկիլթերրա շու իմթի-ֆագտան հօշանմատըգտան պաշգա, Ավսթ-ր՝ ա իլե Ռուսիա զաղեթ՝ ալարը տախի իյի սեօյլեմեքտե տեյիլ տիրլեր։

Պեճիգա գրալը հաղրեթլերի պու կիւն-լերտե փարիսե կելմիշ, վե իմբերաթօր հաղ-ր՝ ելթերիյլե կեօրիւշմիշ տիր, վե միւշարի-լեյհին շու սիյեահաթլարը, Տանիմարգա մե-սելեսինե համ օլունմագտա տըր։

Լ՝ ենդրատա թագ ու նեշը օլունմագտա, վ՝ նիմ բեսմի սայրլմագտա օլան Մորինկ Ռսթ նամ զաղեթա, շու Տանիմարգա մեսելեսի ա-ջելալընտան պերու, Ավսթրիա, Ռուսիա վե Ռուսիա պեյնինտե պիր կիզլի իթթիֆագ թեճ-ճերեսի գայնամագտա օլմասը իհթիմալինի, բեք չօգ տեֆա իտտաա իթտիքտեն պաշգա, պու սսն կիւնլերտե իսե, Ռուսիա տեվվեթ-թինին օլ մատտեյե տայիր եաղըրմըշ օլան կիզլի թահրիրաթլարընը նեշը իթմեյե պաշ-լամըշ։ Ռուսիա հիտտեթլենմիշ, վե զաղեթա-լարը տայիմա ինքեար վե ճերհիթմեքտե պու-լունմուշ իտիյսետե, Մորինկ Ռսթ ասլա իտտասընտան վաղ կեչմիշ։ վե շու քեյֆի-յեթի կիթտիքճե եհեմմիյեթ քեսպ իթմիշ տիր։

Մուահսարեն զաղեթալարտա սգունտու-զունա նազարեն, Լ՝ ոնտրատա լորտ Ռալմ-բրսթեն հաղրեթլերի զեվճելերինին վերտիք-լերի պիր կիճե զիյաֆեթինտե, տեօրթ պէշ եիւզ քիչի հաղը պուլունտուգլարը հալտե, վե վիքեբա տիվանիանեսինտե պուլունտուգ-լարը թագտիրտե, Ռուսիա եէչսի գոնթ Պերնսթորֆ ճենապլերի, մեզքիր զաղեթա-նըն սահիպի, միսիս Պարթվիգ ճենապլերին-տեն, եիւքսեք սես իլե, քենտի զաղեթալա-ըընտա տերճ օլունմագտե օլան թահրիրաթըն սահիհլիկինե ինանըրլա՞ ր մը տեյի սիւալ ի-տեր, վե միսիս Պարթվիգ իսե, "էկեր ինան-մասա իտիմ, թագ ու նեշը իթտիրմեզ ի-տիմ։" տեր, վե սեֆիրի միւշարիլեյհ տախի, քեսաֆֆեսի եալան տըր տետիքտեն, վե չենտ տագըգա տահա տուրտուգտան սսնրա, զեվ-ճեսինի ալտըզը պիրլե, զեյաֆեթի մեզպուր-ըեյի թեբրք իտեր։

Ռուսիա խարիճիյե նազըրը Ա՝ ենայա կելմիշ տիր, վե Տանիմարգա թարաֆընտան թայեին օլունան իքի նեֆեր մուրախասալար տախի, շեհրի մեզպուրա կելմեք իւզրե տիրլեր։ Ա՝ ենատան Պերլինե վե մահելի սայիրե-յե բեյտեր բեյ ըեսմի զաթլար կեօնտերիլ-մեքտե օլմասը, երպապը բօլեթիգանընն տիգ-գամ ու մերագընը տավեթ վե թահրիք իթ-մեքտե տիր։

—Ը՝ մերիգան գավզասը տեվամ իթմեքտե օլուպ, իբի թարաֆ տախի, շիմտիքի հալ պիր պիրի մագարրը հիւբիւմեթինի դապթ իթմեյե չալըշմագտա տըր։

—Ինկիլթերրա տեվվեթի վեկիլի ահտը օ-լան Ռբենս տը Պ՝ ալ հաղրեթլերինի զեվճե-ռերի, եանի Տանիմարգա գրալը հաղրեթ-լերինին քերիմեքերի, շիմտիքի Լ՝ ունան գրալը հաղրեթլերինին հեմշիրեսի օլմասը ճիհեթլե, գարնտաշլարըյլա կեօրիւշմեք նիյեթիյլե, պու կիւնլերտե Ամինայա թեշլիֆ իտեճեքլերի հավատիսաթտանտը։

—Ը՝ մերիգանը ըեյիսի ճիմհուրու օ-լան Մ՝ Լինգոլուն միւտտեթի մեմուրիյ-եթի պուլունան 4 սենե պիթմեքտե օլ-մասը ճիհեթլե, եհալի, եենի ինթիխապ օ-լունաճագ ըեյիսին ինթիխապը խուսուս-սունա, պիր գաշ գըսմա պեօլիսմեքտե իսետե, էքսերիյյեթի արայը թեքբարեն Մ՝ Լինգոլուն գազանաճաղը իհթիմալտեն պուլունմագտե տիր։ չիւնքի միմայիլեյ-հին վաթա՝ դայրեթիյլե մեեբուֆ օլուպ, տա իմա գավզայը իսթեմեքտե օլմասը, վե սեպաթ ու մեթանեթի վե ճեսարեթի եե-րի՝ տե օլտուգտան պաշգա, թեքբարեն ին-թիխապ օլունմասը, Գոնֆետերլերին՝ ելոզիւնիւ գօրգուտաճաղը տախի աշլ-քեար տըր, զերա, մերգումուն իպգա-սը, գավլատան վաղ կեչիլմեյեճեկինե պիր տեչիլի գավի տիր տենիլմեքտե տիր։

—Ռեզալիք մեզքիր զաղեթատա, Ա՝ թինատա եենիտեն իսնա վե ինշա օլու-նան, տարիւլ ֆիւնունուն իլերուլեմեսի նի յեթի խայրիյեսիյլե, Ռի՝ բիսս Ա՝ ֆ-նատաքիս ճենապլերի 298,688 տարախմ (պիր միլիոն զուրուշտան զեյատե) ինսան պույուրմուշ, վե մեքթեպի մեզպուր բա-բերբերընտան պիրիսի չաղըրլմագ շերե-ֆինե նայիլ օլմուշ տուր։

Ը՝ աշասը՞ ն Ը՝ ունանըլար, ուլումու ֆիւ-նունճա օլան շու զայրեթի վե շու համիյ-եեթլերի, հատտեն զեյատ մետհե շայան տըր։

Ն՝ երելերտե գալտրգ Հայլա՞ ր, վե պիր խանե, պիր եալը, պիր պաղչե. վե պիր պաղ ուզրունա 10պին, 20պին, 30պին վե 40պին լիրա սարֆ իտիպ, պեօյլե խայրը-խահլրգլար ուզրունտա պին լիրա տախի վիրմեյեն Հայ զենկինլերի։։։

Մէքթէպի մէջպուրա պիր մուավէնէթ օլմադ իւզրէ, Թրապզոն վէ Պիրէսօն Պումլարը տախի, 152պին տրախմի իհսան թիմիշլէր տիր։

Ուէթանալը՝մ Հայլար, վէ պարի հիչ տէյիլ իսէ, հէմ վաթանըմըզ օլան շու Թրապզօնլու վէ Պիրէսօն կիպի պիր քիւչիւք գասապալը Պումլարտան իպրէթ ալալը՝մ։

—Թուենուս իսթիլալը աթէշի հալեա սէօնմիշ օլմատըզընտան, Յվրօպալըլարտան պին իքի եիւզ գատար ֆամիլիանըն Մալթայա կիմիթիքլէրի զաղէթալարտա օգունմագտա տըր։

—Պու կիւնլէրտէ Յվրօպա զաղէթալարընտա, պիր ամայիպ վուգուաթ օգունմագտա տըր։

Պունտան պիր գաչ հաֆթա էվվել, վագրթ վագրթ կէօյտէն տիւշէն եախօտ եաղան թաշար իւզէրինէ պիր պահս եաղմըշ իտիք, վէ զաթէն ալիմլէր շու մէսէլէնին հալինէ չալըշմագտէ, վէ եըլտըզլարտա տախի, պիզիմ տիւնեամըզտա օլտուղու միսիլու, ատէմ վէ հայվանաթ վարտըր, եախօտ եօգտուր միճատէլէսինի իթմէքտէ, ֆէգաթ պունուն իլէ պէրապէր։ Հիչ տէյիլ իսէ պիզէ՝էն զիյատէ եագըն պուլունան Մէրրիհ նամ պուրճտա, պուղու տաղլար, պահրի իմմանլար, տէրէլէր վէ օվալար պուլունմասընա։ Միգտարի քիֆայէ ինանմագտա իտիլէր. իշթէ պու տէֆա իսէ, մէզքիւր պուրճտա ատամ տախի պուլունմասը իսպաթ օլունմուշ տուր, էկէր շու աշաղըտա քի նագլ իտէճէկիմիզ հիքեայէ, թագըմըյլա սահիհ իսէ. էկէր սահիհ իսէ տէրիզ, չիւնքի Ֆրանսանընն բաբաս զաղէթալարը, եալան տըր տէյի իտտա իթմէքտէ օլտուգտան պաշգա, Յվրօպատա տախի պէօյլէ իրի իրի եալանլարա բէք չօգլարըն ինանտըզընտա բէք ալեա պիլիրիզ. նասըլ քի պիր վագրթլար տախի, գէօնէր «–ֆ–» վէ «էօյլէր «–ֆբ–» բէք չօգ ատամ ինանտը, վէ հալեա տախի ինանմագտա տըր, հալ պու քի պիզ տէրիզ քի, քէօքտէն եալանտըր։

Հէր նէ հալ իսէ, պիզ՝ շիմտի իհտիյաթ իւզրէ, զաղէթալարտա օգունմագտէ օլան հիքեայէյի մուխթասարէն պէյան իտէրիզ։

Հէջլէ քի Յմերիգատա Ինդ–Ա՛էյմս Թարաֆլարընտա, զէնկին ատէմին պիրիսի, նէֆթ եաղը մատէնի պուլմագ նիյէթիյլէ, պիր եէրի գաղտրըմագտա իքէն, գազմանըն ուճու պիր սերթ գայայա բասթ կէլիր։

Մէզգուր իլմի արզա վագրֆ պուլունան ալիմլ՝ը գօմիսիօնու, մէզքիւր գայանըն պիր պաշտան օղ պիր պաշընա գատար տէլինմէսինէ գարար վէրիր, վէ 20 մէթրօ տէրինլիյէ գատար տէլէրլէր։ Նէտի մէթրօ աշաղըտա բալանտըզ թաշը, վէ 20 մէթրօ աշաղըտա իսէ, եէշիլ մէրմէր տամարընա բասթ կէլիրլէր, վէ մատէն սահիպինին էվլատը իլէ, Մ. Տէյվիս նամ պիր էհլի մալիմաթ, գայանըն իչինէ ինէրլէր։

Պիր գաչ մէթրօ տահա գազըլտըգտան սօնրա, պիր եումուշագ մատէն չըգմայա պաշլար, վէ աշաղը ինէնլէր, բէնքլէրի աթմըշ օլտուղու, վէ էլէրինտէ, կիւմիշ իլէ գաբըշըգ վինկօտան միւրեթթէպ, վէ գապա սուրէթտէ եաբըմըշ պիր նէվի մաշրապա պուլունտուղու հալտէ, տիշարը չըգարլար։

Մէզքիւր մաշրապա տէլիք տէլիք օլմուշ օլուպ, վէ իւզէրինտէ տախի ամայիպ աճայիպ բէսիմլէր պուլունտուղու կէօրիւլիւր։

Աշաղըյա ինմիշ օլան իքի նէֆէր միւֆէթթիշլէր։ Իքի մէթրօ գատար աշաղըտա, մատէնտէն օլարագ պիր բարչա թահթա կէօրտիւքլէրինի, վէ այագլարը ալթընտա սաղը սաղը սէսինի իշիթիքլէրինի նագլ ու պէյան իտէրլէր։

Մէզքիւր մատէն սիյահլանմըշ օլուպ, էթրաֆը գազըլարագ մէյտանէ չըգարըլտըգտա, իքի մէթրօ էնինտէ պիր մէզար գաբաղը օլտուղու անլաշըլը։

Յվվէլքի իքի նէֆէր էհլի մէրագլար իլէ պէրապէր, պաշգա պիր ալիմ տահա, թէքբարէն դայանըն իչէրուսինէ կիրէրլէր, վէ բաղանտըզ թաշընտան օյուլմա, վէ իչէրիսի քիրէճ տօղու, տէօրթ քէօշէ շէքլինտէ պիր մէղար, վէ մէզքիւր քիրէճին օրթասընտա տախի, պիր ատէմ էօլիւսիւ եաթմագտա օլտուղուն կէօրիւլէր։

Մէզքիւր ճէնաղէնին պաշը պիրաղ եօգարու տօղրու գալգմըշ օլտուղու, վէ տիզէրի քիրէճ իչինտէ պուլունտուղու հալտէ, պօյու իսէ, տէօրթ գատէմ պուլունմագտէ իմիշ։

Պիր թագրիպ էօլիւյիւ քիրէճին իչինտէն չըգարըրլար, վէ տէրիսի գայիշ կիպի սէրթլէշմիշ օլտուգտան պաշգա, պաղը եէրլէրինին տախի թաշ քէսիլմիշ օլտուղուն կէօրիւրլէր։

Պաշ թարաֆընը հէր նէ գատար թէքմիլէն չըգարա պիլիրլէր իսէտէ, այագ թարաֆը պիրաղ զէտէլէնիր։

Մէզքիւր ճէնաղէնին թէբէսի իւչքէօշէյէ եագըն պիր շէքիլտէ օլուպ, պաշընտա ասլա սաչը օլմատըզը, կէօզլէրի ցյուլմուշ, վէ քիրէճ տօլտուրուլմուշ իտուկի, աղզը զայէթ քիւչիւք օլտուգտան պաշգա, անճագ պիր գաչ թանէ տիշլէրի օլտուղու, պուրնու աննընտա պուլունտուղու, վէ գօլլարը զայէթ ուզուն օլտուղու թագտիրտէ, տէօրտիւնճիւ բարմագլարընն տախի զայէթլէ գըսսա պուլունտուղու կէօրիւլիւր։

Ռէյի նամ Ֆրանսըզ զաղէթասընա պունու եաղան զաթ, մէզքիւր էօլիւնիւն գալըպլա սուրէթի չըգարըրմագտա օլտուղունտան, եագընտա վիճուտէ կէլէճէկինի իֆատէ իթմիշ տիր։ Մէզքիւր ճէնաղէնին եանընտա, պաշգա պիր շէյ պուլունմայըպ, անճագ իւզէրի կիւմիշ իշլէմէլի պիր քիւչիւք վէ մատէն գալգան պուլունմուշ տուր։

Մէզքիւր գալգանըն հէր թարաֆընը թէմիզլէտիքտէն սօնրա, պիր քէրկէրտան, պիր խուրմա աղաճը, պիր կիւնէշ, վէ իչ թանէ տախի եըլտըզ բէսմինտէն պաշգա, պիրտէ տիւնեա բէսմի եաղըմըշ օլտուղուն բէք աչըգ սուրէթտէ ֆարգ իտէրլէր։

Ալիմլէր շու ճէնաղէնին, մէզարը, վէ մէզարընը պուլունտուղու եէրին պիր բարչասըյլա պէրապէր այտան զիյատ, Դէրրէհ նամ պուրճտան տիշմիշ օլմասընա հմարանէ գարար վէրիրլէր իսէտէ, նասըլ օլուպտա տիշէպիմիշ օլմասընա, պիր տիւրլիւ ագըլ իրտիրէմէզլէր։

Շու վուգուաթ սահիհ օլուպ, վէ իմճէ շու ճէնաղէնին կէօյտէն տիշմիշ օլմասընա գարար վէրիլտիկի թագտիրտէ, արթըգ եըլտըզլարտա տախի պիր պիրինտէն ֆարգը հայվանաթ վէ սայիր մախլուգաթ պուլունմասը իհթիմալի, քէսպի էհէմմիյէթ իտէճէքտիր, վէ պէլքիտէ պիր կիւն ինսանլար, եըլտըզլարը տախի կիտիպ կէպմէյէ, վէ օնլարըն սէքէնէլէրիյլէ միւլհագաթ բէյտա իթմէյէ, ագլ ու ֆիքր եօրուպ չալըշաճագլար տըր։

Պիզճէ շու հիքեայէտէ բէք պիպիւք պիր քէօշէտէ ունուտուլմուշ տուր, շէօյլէքի, մէզքիւր ճէնաղէնին բէնկի պէյաղ մըյըմըշ, եօխսա սիյահ, վէ եախօտ պաշգա պիր բէնք, ասլա զիքրի կէչիլմէմիշ տիր։

—Պու ալէմտէ բէք չօգ ամայիպ շէյլէր զուհուրա կէլմէքտէ, մէսէլա քիմիսի էնֆիյէ թիյրաքիսի օլմագտէ, քիմիսի եագըճը շէյլէր իչմէքտէ, քիմիսի ճամ վէ եըլան եութմագտէ օլտուղու հալտէ, Ամերիգատա Գանատա նամ մահէլլտէ, Իրէսիլ Լէվէգ իսմինտէ պիր գըզըն տախի, իյնէլէր եութմագտէ պուլունտուղու, զաղէթալարտա, թէճաճճիպ իւզրէ օգունմագտա տըր։

Շիմտի մէրգումէ գըզըն քէնտի իմզասըյլա թապ ու նէշը օլունմուշ օլան պիր մէքթուպունու, մուխթասարէն տէրճ իտէլիմ։

«Պէն իմզա սահիպէսի, եէմինլէր իտէրէք պէյան իտէրիմ քի, 1836 սէնէսի յունվարը 26՝ընտա Ռիվիէր տիւ Լու նամ մահէլլտէ՝տօղմուշ, վէ թա չօճուգլուգտան, թապիի պիր մէյլանըմ իպթիդասընճա իյնէլէր եութմայա պաշլամըշըմ տըր։

«Հու իճրայա պաշլատըզըմ վագրթլարտա, վագտա տայանըլմազ մէրթէպէէ աղրըլար վէ սանճըլար հիսս իթմէքտէ պուլունուրտում իսէտէ, պու ճիւմլէ իլէ տաբի, իյնէ եութմայա օլ գատար արզում վար իսի քի. էկէր վաղ կէչէճէք օլուր իսէմ, մութլագա ազ կիւնտէն էօլիւրիմ զօրգուսունտա իտիմ, վէ հալեա տախի էօյլէյիմ։

«Իլք սէնէսի եալընըզ պէշ իյնէ եութտում, լաքին սօնրատան, կիւնտէ տէօրթ պէշ իյնէ եութմայա պաշլատըմ։ Իքինճի սէնէսի վիճուտիմտէ պիր ուր (գանսէր) բէյտա օլտու, վէ պագարըրալար, լաքին սէպէպի իյնէ օլտուղուն պէն պիլտիկիմ հալտէ, սէօյլէմէյէ ճէսարէթ իթմէտիկիմտէն սէթթ իյլէտիմ։

«Եութտուղում իյնէլէր վագրթ վագրթ, էթէլէրիմին վէ տէրիմին արասընտան կէլնպ չըգմագտա իտիլէր, վէ պաղըլարընը տախի քէնտիմ, հէման եութտուղում անտէ չըգարըր իտիմ։

«Եութտուղում իյնէլէրտէն բահաթսըզլըգ տույմայա պաշլարըմ, վէ իշթէ օլ վագրթ չըգարմայա միսարաաթ իտէր իտիմ։

«Հու հիւնէրիմին իւչիւնճիւ սէնէսի, աթթարտան 4—5 բագէթ իյնէ ալըպ, վէ կիւնտէ 15—20 թանէ եութարագ, պիր հաֆթատապիթիրմէքտէ իտիմ։ Հաթթա պիր կիւն եիւզ տօգուզ ատէտ իյնէ եութտում, վէ գաչ թանէ օլտուղուն սայմագ հագրընտա տախի, իւզէրիմտէ պիր պիպիք արզու տույտում։

«Պիր գաչ սէնէտէն պէրու տօգթօր Միլէնին խանէսինտէ պուլունմագտէ, վէ տէվամ իւզրէ. եէվմիյէ 4—5 իյնէ եութմագտայըմ, վէ խալիսանէ օլարագ վէ ալէնէն սէօյլէրիմ քի, պէնի պու իլլէթտէն վազ կէչիրմէք միւմքին տէյիլ տիր, պէլքի էլէրիմի վէ այագլարըմը պաղլարլար իսէ, օնա տէյէճէկիմ եօգտուր. ֆէգաթ օլ պապտէ տախի շունու իգրար իտէրիմ քի, էօյլէ պիր հալտէ պուլունսամ, օթուզ կիւն գալմայըպ էօլէճէյիմ զանն իտէրիմ։ Եազը պիլմէտիկիմ իչին Ամերէալտա 1864 սէնէսի մայիսի 11 ինտէ, իշ պու թագրիրիմի պիր խաչ ալեամէթի եաբարագ թասաթիգ իտէրիմ։ «ՊՐԷՍԻԼ ԼԷՎԻԳ։»

—Պաղէթալարտա շու տէհշէթէնկիզ հիքմայէ օգունմուշ տուր։

Տէմիրճի չինկանէնին պիրիսի, կիւյա ասկէր գաչկընը տըր կիպի, պունտան իքի սէնէ գատար մուգատտէմ Եունանիսթանա կիտիպ խրիսթիյանըզը գապուլ իտէր իսէտէ, եա էվվէլինտէն քէնտույէ իսթար վէ թէնպիհ օլունմատըզընտան, վէ եախօտ տիյնէմէք խսթէմէտիկինտէն, պիպիւճիւլիւք վէ պագըճըզ կիպի եալանճըլգտան իպարէթ օլան, վէ պաչըճա չինկանէլէրէ մախսուս պուլունան իթիգատլարընտա պագը գալը։

Մէրգումուն պաթը իթիգաալնճա իսէ, պիր ատէմ, պաշգա սաղ պ՛ր ատէմին, իշ եաղընտան ալարագ պիր մում եաբսա, վէ եագսա, նէրէտէ կիզէնիմ վէ դայպ օլմուշ փարա վէ սայիրէ վար իսէ, աշիքնար կէօրիւր վէ պիլիր իմիշ։

Մէրգում շու իթիգատընը չօգլարա պէյան իտէր, վէ պունուն պիր չարէսինի իսթէր իսէտէ, քիմսէտէն պիր մուավէնէթ կէօրէմէյիպ, անճագ իսթիհզա կէօրիւր։

Նիհայէթ պիր կիւն օրմանըն պիրիսինտէ, պիր ատէմ թուրթարագ պիր աղաճա պաղլար, գարընընը եարար, եաղընը չըգարըր վէ մում եաբար։

Այյին չինկանէ քէնտի պաթըլմայ էթմումունու եագմագտա օլսուն, պէրիքի զէվալը տախի, օրման իչինտէ պաղըրըպ ֆէրիատ իթմէքտէ պուլունուր։ Օրատան կէչմէքտէ օլան պիր գատըճըրլաղ մէրգումուն սէսինի իշիտիր, վէ հալինի կէօրտիւքտէ, տիթրէյէրէք եագընտաքի պիր քէօյէ կիտիպ խապէր վէրիր, քէօյլիւլէր գօշուշուրլար, լաքին պիչարէյի էօլմուշ պուլուրլար։

Շիմտի չինկանէ տախի էլէ կէչտիկինտէն, գաթլինէ իլամ օլունմուշ տուր. տիմէք տիր քի, արատըզը տէֆնէյի պուլմուշ տուր։

—Պագըճըլարա, պիպիւճիւլէրէ վէ սիհիրպաղլարա ինանմագ, ահմագլար իչին, բէք էսկի ատէթլէրտէն պիրիսի տիր։

Յվրօպատա ուլում ու ֆիլունուն իլէրու կիթմիշ օլտուղու հալտէ տախի, տահա նիչէ եէրլէրտէ, թըպգը պիզիմ գօճա գարըրլար, թէնպէլ ատէմլէր, վէ պաղը փափասլար միսիլու, Նիչէլէր էհալիյի ալտաթարագ բարա գաղանմագտա, վէ նիչէլէրին մէվթինի սէպէպ օլմագտա տըրըլար։ Նասըլ քի պու տէֆա Ֆրանսանընն Օրն նամ գազասընտա, Ակեոն նամ մահէլլտէ, Մաթիւրէն Սօվաժ իսմինտէ պիր մէշհուր սիհիրպաղ զուհուրա կէլէրէք, բէք չօգ շաղգընլարը ալտաթմագտա պուլունտուղունտան, հիւքիւմէթ թարաֆընտան թուրթուլմուշ տուր։

Յկէր Խաթանպօլտա տախի, պէօյլէ զէվալը էհալիյի սիւլիւք կիպի էմմէքտէ, վէ գօյուն կիպի սաղմագտա օլան եալանճըլար, հիւքիւմէթ թարաֆընտան արանըլմայա պաշլասալար, բէք չօգ պաթըլիյէթլէրին օրթատան գալգաճագլարը պի իշթիպահ տըր։

1864 Ամիսա իրթէսի Հուլիս 3

ՄԷՍՔԻՒԲԵԱԹ

Միսմթագ	68	
Օն սէնէլիք	45	
Գօնսօլիտ	55	30
,, Ըզիզիյէ	55	30
Սէհիմ թագսիթլի	80	
,, թագսիթսիզ	70	

ԻՄԹԱՆՑՔ ՏԱԼԻԼԻՅԻ

Օսմանլը լիրասը 100 ղուրուշ հիսապը իլէ, իթիմատէ շայան սուրէթտէ Խաթանպօլ սաթըշլարը։

		ՂՐՇ	ՂՐՇ
		փր	փր
Ագիօն բրիմա,	օգդասը	265	262
Մաղը սիյահ,	,,	22	
,, ,, ապլագ	,,	14	15
Եաբաղը Ամերիքայի	,,	9 10	
,, ,, Երգանմըշ	,,	15	
Ճէհրի բրիմա	,,	9 20	10
Քիլիբէ բրիմա եարբագ	,,	20	
Բամպուգ պիրինճի կէյվէ		27	
,, Խարբուրթ		23	23 20
,, Ճէմ Ռուսիյա		22	23
Թիֆթիք Վան	,,	21	22
,, Էնգարէ բրիմա	,,	37	38
Գալ մուսու	,,	27	
Սալէպ	,,	16	17
Մահլէպ	,,	8	8 20
Քէչի տէրիսի Թիյլիւ	Թանէ	11	
Գօյուն տէրիսի բրիմա		8 20	
,, ,, իքինճի		5	5 20
Պիրինճի գօղա, գուրու,	քիլէ	100	120
Իքինճի	,,	90	110
Գիլանթիւ պիրինճի	,,	400	
Տէմիրտաշ,	,,	320	350
Պուղտայ, տուրբա	քիլէսի	21	22
Գըրըճա	,,	19	
Վարնա	,,	19	20
Աբիա Իպրայիլ	,,	9	9 20
Ռումելի	,, մալ չօգ	9	
Գազօրօղ	,,		
Եաշ գօղա	օգդասը	22	30

ԻՄԹԱՆՑՔ ԻՍՊԱՆԻՈՅԻ

Գահվէ Լինճի	100 օգդասը	1180
,, Զինճի	,, ,,	1140
,, Յիւնճիւ	,, ,,	1120
,, Կիւնճիւ	,, ,,	1050
Թօզ շէքէր Ֆրանսըզ	44 օգդասը	265
Գալայ	,, ,,	755
Զէյթ պիր 0	,, ,,	190
Զէյթ իքի 0	,, ,,	185
Մօր պագամ՝	,, ,,	50
Զաճը գըպրըզ	,, ,,	36
Շապ Ինկիլիզ	,, ,,	60
Կէօզ թաշը	1 օգդասը	6 6 20
Զիվիտ	,, ,,	120 130
Գըրմըզ շարապխոր	,, ,,	60
,, քիրէճխոր	,, ,,	45
Պիպէր	,, ,,	6
Նըշատըր	,, ,,	6 2 0
Թէնէքէ խաչ մարգա	չիֆթէ սանտրգ	320
Բամ Ինկիլիզ	կալօն	11
,, Ամերիգա	,,	10

ԻՍԹԱՆՊՕԼՏԱ
Ց. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԹԱՊԽԱՆԷՍԻՆՏԷ